Lietas Nr. A420131625
A42-01316-25/6
ECLI:LV:ADRJRIT:2025:0926.A420131625.2.S

Administratīvā rajona tiesa

Rīgas tiesu nams

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2025 .gada 26.septembrī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese E.Apīne

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu /Persona A/ pieteikumā par Satiksmes ministrijas /Datums E/ rīkojuma Nr./numurs/ „Par grozījumu Satiksmes ministrijas /Datums R/ rīkojumā Nr./numurs A/ „Par valsts civildienesta attiecību izbeigšanu ar /Persona A/”” atzīšanu par prettiesisku, labvēlīga administratīvā akta izdošanu par atlaišanas pabalsta izmaksu pieteicējai triju /amats/ amata mēnešalgu apmērā, mantisko zaudējumu atlīdzināšanu, izmaksājot likumiskos procentus no savlaicīgi neizmaksātās atlaišanas pabalsta summas, kā arī morālā kaitējuma atlīdzināšanu 3000 EUR apmērā.

Aprakstošā daļa

[1] Satiksmes ministrija (turpmāk – Ministrija vai atbildētāja) /Datums R/ izdeva rīkojumu Nr./numurs A/ (turpmāk – Sākotnējais rīkojums) (*lietas 10.lapa*), ar kuru citstarp nolemts: 1) /Datums E/ (pēdējā darba diena) izbeigt valsts civildienesta attiecības ar Ministrijas /amats A/i pieteicēju /Persona A/; 2) izmaksāt pieteicējai kompensāciju par neizmantotā ikgadējā atvaļinājuma 0,28 darba dienu par darba periodu no /Datums Q/ līdz /Datums E/; konstatējot, ka 3) pieteicējai izmaksājams atlaišanas pabalsts triju mēnešalgu apmērā, aprēķinot to no mēnešalgas, kas bija noteikta /amats/ amatā (/summa/ EUR).

Ar Ministrijas /Datums E/ rīkojumu Nr./numurs/ „Par grozījumu Satiksmes ministrijas /Datums A/ rīkojumā Nr./numurs A/ „Par valsts civildienesta attiecību izbeigšanu ar /Persona A/”” (turpmāk – Rīkojums) (*lietas 8.lapa*) Sākotnējā rīkojuma 6.punkts izteikts redakcijā: 6.Ņemot vērā Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma (turpmāk – Atlīdzības likums) 17.panta divpadsmitās prim daļas 2.punktā noteikto, lemt par atlaišanas pabalsta izmaksu /Persona A/ pēc galīgā tiesas nolēmuma administratīvajā lietā Nr.A420188024 spēkā stāšanās.

[2] Pieteikumā Rīkojumam pieteicēja nepiekrīt, uzskatot to par prettiesisku un lūdz izdot labvēlīgu administratīvo aktu un atlīdzināt zaudējumus un nemantisko kaitējumu, pamatojoties uz sekojošiem argumentiem.

Atbilstoši 2021.gada 16.novembrī pieņemtajiem grozījumiem Atlīdzības likumā ietverta jauna norma – 17.panta 12.^{1} daļa (turpmāk – Norma), kuras 2.punktā noteikts, ka atlaišanas pabalstu triju mēnešalgu apmērā izmaksā Ministru kabineta apstiprinātai amatpersonai (tātad arī ministrijas /amats/), tai atstājot amatu sakarā ar termiņa izbeigšanos, ar nosacījumu, ka tā nav atkārtoti apstiprināta vai iecelta šajā pašā amatā vai pārcelta citā amatā. Tādējādi radīts speciāls priekšnoteikums atlaišanas pabalsta saņemšanai tādām amatpersonām, kuras jau iecelšanas amatā sākumā apzinās, ka viņu civildienests atšķirībā no citiem ierēdņiem nav uz nenoteiktu termiņu.

Pabalsta izmaksāšanai Norma neparedz papildus kādus priekšnosacījumus saistībā ar /amats/ darba kvalitātes novērtējumu, nesodāmību u.c. Ir vienīgi divi priekšnoteikumi: 1) /amats/ izbeidz valsts civildienesta attiecības sakarā ar tiesību normās noteiktā termiņa beigām un 2) pēc /amats/ termiņa beigām /amats/ neturpina civildienesta attiecības šajā pašā amatā vai pārcelts citā amatā.

Ar Ministrijas /Datums O/ rīkojumu Nr./numurs B/ pret pieteicēju ierosināja disciplinārlietu, kas pabeigta ar disciplinārsoda – pazemināšana amatā – piemērošanu. Atbilstoši piemērotajam disciplinārsodam un Ministru kabineta /Datums I/ rīkojumam Nr./numurs C/ pieteicēju pārcēla no /amats/ uz Ministrijas /amats A/ amatu uz laiku līdz /Datums E/. Disciplinārsods pārsūdzēts, par ko ierosināta lieta Nr.A420188024.

Ministru kabinets /Datums G/ izdeva rīkojumu Nr./numurs D/ par pieteicējas atbrīvošanu no /amats/ ar /Datums E/ sakarā ar likumā noteiktā dienesta termiņa izbeigšanos. Pēc minētā rīkojuma Ministrija /Datums N/ izdeva rīkojumu Nr./numurs E/, kā arī divas reizes informēja pieteicēju, ka tās atbrīvošana no /amats/ /Datums E/ ir pamatota ar Valsts civildienesta likuma 41.panta 1.punkta b apakšpunktu (sakarā ar termiņa izbeigšanos) un, ka pieteicējai tiks izmaksāts atlaišanas pabalsts atbilstoši Normai valsts civildienesta attiecību izbeigšanas dienā. Rezultātā izdots arī Sākotnējais rīkojums, kura 6.punktā noteikta atlaišanas pabalsta izmaksa atbilstoši Normai.

Ar gala rīkojumu Ministrija ne tikai atteikusies izmaksāt pieteicējai Normā gramatiski skaidri noteiktu atlaišanas pabalstu, bet vēl papildus nolēmusi, ka šāds lēmums varētu arī vispār netikt pieņemts. Atlaišanas pabalsts, ievērojot pieteicējas /amats/ mēnešalgu /summa/ EUR apmērā, ir būtisks pieteicējas subjektīvo tiesību aizskārums, un ar šādu rīcību Ministrija rīkojās pretēji Normas mērķim. Tā kā Ministrijas rīkojumi pamatoti ar Normu, kas neparedz jebkādus papildu nosacījumus, bet uzliek pienākumu Ministrijai izmaksāt pieteicējai atlaišanas pabalstu, un nav pamatoti, ar kādu citu tiesību normu, kas ļautu Ministrijai nelabvēlīgi ietekmēt pieteicējas subjektīvās tiesības, Ministrija ar gala Rīkojumu pieteicējai apzināti ir nodarījusi papildus morālo kaitējumu tā iemesla dēļ, ka pieteicēja izmantojusi likumā paredzētās tiesības un pārsūdzējusi piemēroto disciplinārsodu tiesā. Rīkojumu pieteicēja vērtē kā tiešu Ministrijas spiedienu, lai pieteicēja atteiktos no savām likumā paredzētajām tiesībām aizsargāt savas subjektīvās tiesības tiesā.

Ar Rīkojumu apzināti pēdējā darba dienā (Rīkojums parakstīts /Datums E/ plkst./laiks/) tiek pārkāpts tiesiskās paļāvības princips, proti, pieteicējas paļaušanās uz atlaišanas pabalsta izmaksu trīs /amats/ mēnešalgu apmērā, ar ko pieteicējai nodarīts morāls kaitējums (morāls pazemojums un morāls spiediens no Ministrijas atteikties no uzsāktās tiesvedības disciplinārsoda pārsūdzības lietā).

Atlaišanas pabalsta neizmaksāšana kā prettiesiska vērtējama, sākot no /Datums E/, līdz ar to Ministrijai papildus uzliekams samaksāt likumiskos 6% gadā no kopējās atlaišanas pabalsta summas, sākot no norādītā datuma.

[3] Paskaidrojumos tiesai (*lietas 20.lapa*) atbildētāja pieteikumu uzskata par nepamatotu un noraidāmu.

/Datums E/ (pēdējā darba diena) satiksmes ministrs nolēma izbeigt valsts civildienesta attiecības ar pieteicēju kā /amats A/i. Šajā sakarā jāņem vērā, ka pieteicēja pēc disciplinārsoda beigām netika atjaunota /amats/ amatā, turklāt /amats/ amatā jau bija iecelta cita persona. Tādējādi pieteicējai nemaz nebija iespējas turpināt civildienesta attiecības kā /amats/. Civildienesta attiecības citā amatā Ministrijā pieteicēja izvēlējās neturpināt.

Atlīdzības likuma 17.panta divpadsmitās prim daļas 2.punkts paredz izņēmumu no atlaišanas pabalsta izmaksas – pabalstu neizmaksā, ja persona ir pārcelta citā amatā. Ievērojot minēto un to, ka tiesā administratīvās lietas Nr.A420188024 ietvaros tiek vērtēts lēmuma par disciplinārsoda piemērošanu tiesiskums, satiksmes ministrs izdeva Rīkojumu, jo no tiesas nolēmuma attiecīgajā administratīvajā lietā būs skaidrs, vai pieteicējai pamatoti piemērots disciplinārsods un līdz ar to atlaišanas pabalsts nav jāmaksā, jo pieteicēja tiek atbrīvota no /amats A/ amata, vai arī pieteicējai disciplinārsods piemērots prettiesiski un līdz ar to pieteicēja atbrīvota no amata kā /amats/.

Ņemot vērā konkrētos lietas apstākļus, judikatūras neesamību līdzīgās lietās, kā arī neviennozīmīgu ārējo normatīvo aktu regulējumu par iestādes rīcību atlaišanas pabalsta aprēķinam un izmaksai konkrētos tiesiskos apstākļos, ja iestādes vadītājs atbrīvojams no amata, kurā ticis pārcelts disciplinārsoda rezultātā, Ministrija izdeva Rīkojumu, jo nav skaidrs, vai pieteicēja valsts civildienesta attiecības ar Ministriju izbeigusi kā /amats A/ vai

/amats/, kas piešķirtu tiesības pieteicējai saņemt Atlīdzības likuma 17.panta $12.^1$ daļas 2.punktā paredzēto atlaišanas pabalstu.

Neskatoties uz to, ka atbilstoši Sākotnējā rīkojumā minētajam valsts civildienesta attiecības ar pieteicēju izbeigtas saskaņā ar Valsts civildienesta likuma 41.panta pirmās daļas 1.punkta b apakšpunktu – sakarā ar termiņa izbeigšanos, tomēr faktiski šīs attiecības izbeigušās, ievērojot pieteicējas izteiktu uzteikumu turpināt civildienesta attiecības, kas sākotnēji nodibinātas /amats B/ amatā, un šīm civildienesta attiecībām termiņš nebija noteikts. Ja civildienesta attiecības tiek izbeigtas pēc ierēdņa uzteikuma un amatpersona nav iestādes vadītājs, normatīvie akti neparedz pienākumu izmaksāt personai atlaišanas pabalstu.

Administratīvā procesa likumā un Valsts pārvaldes iestrāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumā (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums) nav ietverts princips, ka par administratīvā akta izdošanas kavējumu pašu par sevi būtu nosakāmi likumiskie procenti.

Kaut arī Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 11.panta trešā daļa noteic, ka morālā kaitējuma atlīdzināšanas tiesiskais pamats uzskatāms par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, morālā kaitējuma pierādīšanas nepieciešamība tiesu praksē traktēta pretrunīgi. Vairākos administratīvās apgabaltiesas spriedumos norādīts, ka morālais kaitējums ir personas ciešanas un attiecīgi tās nemaz nav pierādāmas. Tādēļ, lai konstatētu personas morālās ciešanas, pietiek ar personas apgalvojumiem un paskaidrojumiem. Turpretim Augstākā tiesa norādījusi, ka morālā kaitējuma esamība ir pierādāma. Visos gadījumos nodarītie mantiskie zaudējumi vai personiskais (arī morālais) kaitējums nosakāms ar pierādījumu palīdzību.

Ministrijai īpašu vērību jāpievērš tiesiskai rīcībai ar publiskajiem līdzekļiem. Paskaidrojumā minēto šaubu gadījumā Ministrija pieņēma Rīkojumu, lai novērstu, iespējams, prettiesisku rīcību ar valsts budžeta līdzekļiem.

Ministrija saņēmusi vairākas Valsts kontroles vēstules, kurās norādīts, ka finanšu revīzijas ietvaros Valsts kontrole konstatējusi, ka pieteicējai, pret kuru bija ierosināta disciplinārlieta un kura atstādināta no amata pienākumu izpildes, kā arī disciplināri sodīta, pretēji Valsts civildienesta ierēdņu disciplināratbildības likuma 21.pantam izmaksāta prēmija par darbības novērtējumu par iepriekšējo laika periodu. Ņemot vērā Valsts kontroles pārmetumus par, iespējams, prettiesisku rīcību finanšu līdzekļu izmaksāšanā pieteicējai saistībā ar ierosināto disciplinārlietu, piemēroto disciplinārsodu un tā sekām, Ministrija līdzīgu šaubu apstākļos ir rīkojusies tiesiski – izdevusi Rīkojumu, lai tādējādi līdz lēmuma pieņemšanai tiesā administratīvajā lietā Nr.A420188024 apturētu, iespējams, prettiesisku līdzekļu izmaksu.

Lietā nav konstatējama un pierādīta morālā kaitējuma esamība un atlīdzināšanas tiesiskais pamats.

Motīvu daļa

[4] Ar Sākotnējo rīkojumu Ministrija izbeidza ar pieteicēju valsts civildienesta attiecības ar /Datums E/, norādot minētā rīkojuma 6.punktā, ka saskaņā ar Atlīdzības likuma Normu pieteicējai izmaksājams atlaišanas pabalsts triju mēnešalgu apmērā*(lietas 10.lapa)*.

Ar Rīkojumu Sākotnējā rīkojuma 6.punkts izteikts jaunā redakcijā, norādot, ka Ministrija lems par atlaišanas pabalsta izmaksu pieteicējai pēc galīgā tiesas nolēmuma administratīvajā lietā Nr.A420188024 spēkā stāšanās *(lietas 8.lapa)*.

Tātad no minētā kopumā ir secināms, ka Ministrija faktiski ir atcēlusi Sākotnējā rīkojuma 6.punktu par pabalsta izmaksu, to aizstājot ar citu teksta redakciju un šī jautājuma izlemšanu atliekot uz vēlāku laiku, kam pieteicēja nepiekrīt, vēršoties tiesā.

Minētais ir pamats tiesai pārbaudīt Ministrijas Rīkojuma tiesiskumu un izvērtēt pieteicējas tiesības uz labvēlīgu lietas iznākumu – pabalsta saņemšanu saskaņā ar Normā noteikto, kas šajā lietā ir strīdus aspekts.

Ministrija paskaidrojumā norāda, ka administratīvās lietas Nr.A420188024 rezultāts ļaus saprast, vai pieteicēja atbrīvota no amata kā /amats/ vai kā /amats A/, jo pabalsts saskaņā ar Normu būtu izmaksājams tikai par

/amats/ atbrīvošanu no amata.

[5] Lietā piemērojamās tiesību normas teksts noteic, ka "Atlaišanas pabalstu triju mēnešalgu apmērā izmaksā [..] Ministru kabineta ieceltai vai apstiprinātai vai ministra ieceltai amatpersonai, tai atstājot amatu sakarā ar termiņa izbeigšanos, ar nosacījumu, ka tā nav atkārtoti apstiprināta vai iecelta šajā pašā amatā vai pārcelta citā amatā".

Tātad tiesības uz atlaišanas pabalstu saskaņā ar Normu ir tikai tām personām, kuras amatā iecēlis Ministru kabinets, kuras atstāj amatu sakarā ar termiņa izbeigšanos, kā arī obligāti jāpastāv priekšnoteikumam, ka personas netiek atkārtoti apstiprinātas vai ieceltas tai pat amatā vai pārceltas citā amatā.

Lietā nav strīda, ka pieteicēja ar Ministru kabineta /Datums K/ rīkojumu Nr./numurs F/ "Par /Persona A/" ir apstiprināta Ministrijas /amats/ amatā*(pieejams publiski, sk. /Tīmekļvietne B/)*.

Tātad minētais apstiprina, ka /amats/ amats, ko pildīja pieteicēja, atbilst Normā noteiktajai prasībai, ka personu amatā ieceļ/apstiprina Ministru kabinets. Pieteicējai amata pienākumu izpilde noteikta terminēti – uz pieciem gadiem jeb līdz /Datums E/.

Attiecībā uz pieteicējas tiesībām vai iespējām turpināt civildienesta attiecības secināms, ka Ministrijas piedāvājumus *(lietas 12.lapa)*pieteicēja nav pieņēmusi. Tātad pieteicēja pēc /Datums E/ nav pārcelta citā amatā un par to nav strīda.

Strīds ir par to, vai pieteicējas pabalsta izmaksu ietekmē tas, ka pirms valsts civildienesta attiecību izbeigšanas pieteicēja pildīja /amats A/ amata pienākumus, jo ar satiksmes ministra /Datums I/ rīkojumu Nr./numurs G/ "Par disciplinārsoda piemērošanu /amats/ /Persona A/" pieteicējai bija piemērots disciplinārsods – pazemināšana amatā. Ministrijas pieminētā administratīvā lieta Nr.A420188024 ir tā, kurā pieteicēja pārsūdz disciplinārsoda piemērošanu, un minētais ir bijis iemesls Ministrijai šaubīties par to, vai pieteicējai ir tiesības uz pabalstu, un atcelt savu iepriekš pieņemto lēmumu jeb Sākotnējā rīkojuma 6.punktu.

Ministrija gan paskaidrojumā tiesai norāda, ka tā ir tikai apturējusi lēmuma pieņemšanu līdz stāsies spēka tiesas nolēmums lietā Nr.A420188024, tomēr no procesuālā aspekta faktiski Ministrija ir atteikusi (liegusi) pieteicējai pabalstu, līdz ar ko tiesai ir jāizvērtē pieteicējas tiesības uz pabalstu.

[6] Vispirms norādāms, ka Administratīvās rajona tiesas vērtējumā Ministrija ir pieļāvusi būtiskus procesuālus pārkāpumus, kas ir pamats Rīkojumu atzīt par prettiesisku.

Pirmkārt, Administratīvā procesa likuma 15.panta divpadsmitā daļa aizliedz iestādei un tiesai atteikties no lēmuma pieņemšanas tad, ja nav skaidrs tiesiskais regulējums. Tiesas ieskatā vēl jo vairāk šāda atteikšanās pieņemt lēmumu nav tiesiska, valsts pārvaldes iestādei nespējot skaidri noteikt vai novērtēt faktiskos apstākļus. No Sākotnējā rīkojuma un Rīkojuma izriet, ka būtībā Ministrija sākotnēji ir nolēmusi pabalstu izmaksāt, bet pēcāk pārdomājusi un ar Rīkojuma tekstu ir atlikusi lēmuma pieņemšanu uz nenoteiktu laiku (jo nav zināms, kad stāsies spēkā tiesas nolēmums lietā Nr.A420188024). Šāda rīcība neatbilst tiesiskuma principam, kā arī ir pretēja labai pārvaldībai.

Administratīvā akta izdošana un personai saistošu lēmumu pieņemšana ir realizējama tiesību normās noteiktajā kārtībā un termiņos, proti, tostarp attiecībā uz personas sociālajām garantijām, izbeidzot valsts civildienesta attiecības. Lai arī Normā, salīdzinot ar citiem Atlīdzības likuma gadījumiem, nav norādīts pabalsta izmaksas termiņš, Ministrija jau savā 17.01.2025. vēstulē pieteicējai norāda, ka cita amata nepieņemšanas gadījumā pabalsts tiks izmaksāts civildienesta attiecību izbeigšanas dienā*(lietas 12.lapa)*. Tātad minētais liecina, ka Ministrijā civildienesta attiecību izbeigšanas gadījumā personu sociālās garantijas tiek nodrošinātas rīkojumos, kas attiecas uz civildienesta attiecību izbeigšanu un izlemtas vienlaikus ar to izdošanu. Arī Sākotnējā rīkojuma teksts liecina, ka Ministrijas rīcība šai situācijā ir bijusi tāda – vienlaikus ar lēmumu par atbrīvošanu ir bijis lēmums par pabalsta izmaksu.

Savukārt Rīkojums šo pieteicējai labvēlīgo lēmumu atceļ, nenorādot ne materiāltiesisku, ne procesuālu pamatu, proti, Ministrija nav pienācīgā veidā norādījusi savas rīcības pamatojumu par Sākotnējā rīkojuma mainīšanu. Minētais liedz ne tikai pieteicējai zināt iemeslu (pamatojumu un argumentāciju) šādām izmaiņām, bet arī tiesai veikt pārbaudi pār atbildētājas rīcības tiesiskumu.

Paskaidrojumos tiesai tiek darīts zināms, ka Ministrijai nav skaidrs, vai pieteicējai ir tiesības uz pabalstu. Taču tiesa jau norādīja, ka neskaidrība lēmuma pieņemšanā vai tā atlikšana uz vairākiem gadiem valsts pārvaldei nav pieļaujama (arī attiecībā pret valsts civildienesta ierēdņiem), kā arī šis nebūt nav jauns apstāklis (par pieteicējas disciplināro sodīšanu), kas Ministrijai nebūtu bijis zināms jau Sākotnējā rīkojuma izdošanas brīdī.

Ministrija norāda, ka līdz tiesas pārbaudes pabeigšanai nav zināms, vai sods ir pamatots, kas liedz saprast, vai pieteicēja atbrīvota kā /amats/ vai kā /amats A/, tomēr tiesas spriedums un ar to nodibinātie apstākļi var būt par iemeslu pirms tam izdotā administratīvā akta pārskatīšanai Administratīvā procesa likuma 85.-87.pantu tvērumā, bet ne lēmuma pieņemšanas vilcināšanā. Tas nozīmē, ka Ministrijai faktiskie apstākļi bija jānovērtē Sākotnējā rīkojumā un jāizdara aktuālajam brīdim atbilstoši secinājumi (pabalsts jāpiešķir vai skaidri jāatsaka). Savukārt, ja faktiskie vai tiesiskie apstākļi pēc tiesas sprieduma lietā Nr.A420188024 spēkā stāšanās tiktu novērtēti un ar spriedumu atzīti kā citādāki, tas varētu būt pamats Sākotnējā rīkojuma pārskatīšanai, bet ne lēmuma pieņemšanas vilcinājumam.

Otrkārt, Rīkojuma prettiesiskumu rada arī lēmuma par pabalsta piešķiršanu vai nepiešķiršanu vilcinājums tamdēļ, ka neizlemtais jautājums skar personas, šajā gadījumā – pieteicējas, sociālās garantijas, proti, jomu, kurā ir īpaši stingras prasības privātpersonu tiesību aizsardzībai. Tiesu praksē, kas skar dažādu valsts nodrošināto sociālo atbalsta maksājumu piešķiršanu un izmaksu, netiek izmantoti civiltiesību principi naudas līdzekļu aizturēšanai, kamēr nav noregulēts kāds cits jautājums, proti, ja personai ir tiesības uz pabalstu – tas tiek piešķirts un izmaksāts, bet, ja tiesību nav – tas tiek atteikts. Turklāt arī gadījumos, ja pabalsta izmaksa ir bijusi nepamatota, ir izmantojams tiesas jau norādītais mehānisms par administratīvā procesa uzsākšanu no jauna vai pabalsta atmaksas pieprasījums.

Tā kā Ministrija faktiski nav izlēmusi jautājumu par pabalstu, bet izlemšanu atlikusi, ko neparedz tiesību normas, ir pārkāpts arī likuma atrunas princips un Rīkojums kopumā ir prettiesisks pamatojuma trūkuma un procesuālo pārkāpumu dēļ. Tomēr minētais nemaina nepieciešamību lemt par to, vai pieteicējai ir tiesības uz labvēlīgu administratīvo aktu, par ko ierosināta konkrētā lieta.

[7] Tiesa jau norādīja, ka lietā ir strīds par to, vai pieteicēja ir atbrīvota no valsts civildienesta kā /amats/ vai kā /amats A/, kas ir bijis par pamatu lēmuma pieņemšanas atlikšanai.

Tiesa šajā jautājumā primāri vadās no pierādījumiem, kas skar pieteicējas dienesta attiecības, proti, tiesa jau norādīja, ka pieteicēja /amats/ amatā tika apstiprināta uz konkrētu termiņu, kas iestājās /Datums E/, un apstiprināšanu realizēja Ministru kabinets. Tātad pieteicēja nodibināja civildienesta attiecības konkrētā amatā uz konkrētu termiņu – 5 gadiem.

Ar /Datums I/ rīkojumu pieteicējai ir piemērots disciplinārsods – pazemināšana amatā un uzdots pildīt /amats A/ pienākumus.

Valsts civildienesta ierēdņu disciplināratbildības likuma 10.panta pirmā daļa noteic, ka “disciplinārsods ir valsts noteikts piespiedu ietekmēšanas līdzeklis, ko piemēro ierēdnim, kurš izdarījis disciplinārpārkāpumu”, bet saskaņā ar minētā likuma 11.panta 3.punktu pazemināšana amatā ir viens no disciplinārsoda veidiem.

Vērtējot tiesai sniegtos paskaidrojumus un lietas apstākļus, tiesa secina, ka pieteicēja ir valsts civildienesta ierēdne, kura pildīja /amats/ amatu Ministrijā, bet ar augšminēto /Datums I/ rīkojumu, kas nav pārbaudāms šīs lietas ietvaros, tika pazemināta amatā uz laiku (ne ilgāku par trim gadiem), konkrētajā gadījumā – līdz /Datums E/.

Administratīvās rajona tiesas vērtējumā minētais liecina, ka pieteicēja šo piecu gadu laikā (/amats/ amata pienākumu pildīšanas termiņš) ir bijusi /amats/, kura saņēmusi disciplinārsodu – pazemināta amatā, proti, /amats A/ amats pieteicējai ir sods, nevis pastāvīga pārcelšana šajā amatā. Tas nozīmē, ka pēc soda izciešanas pieteicēja

joprojām būtu /amats/, ja vien atbilstoši Ministru kabineta un ministra rīkojumiem nesakristu /amats/ amata pienākumu izpildes un disciplinārsoda termiņi.

Ar to tiesa paskaidro, ja pieteicēja ir bijusi /amats/ kam pamatoti konstatētu pārkāpumu gadījumā tiek piemērots disciplinārsods, tad nav pieļaujama situācija, ka līdztekus šim sodam, ko paredz likums, kā papildu sods un sekas ir arī sociālo garantiju zudums (pabalsta atteikums), ja personai uz šādu sociālo garantiju kopumā ir tiesības.

Konkrētajā gadījumā tiesas ieskatā būtu jāpievērš uzmanību tam, ka Ministrija vai ministrs atsevišķos gadījumos ir pieņēmuši lēmumus, pildot Ministru kabineta rīkojumus, proti, Ministru kabinets /Datums G/ ar rīkojumu Nr. /numurs D/ uzdeva "satiksmes ministram saskaņā arValsts civildienesta likuma 11.panta trešo daļu atbrīvot /Persona A/ no Satiksmes ministrijas /amats/ amata /Datums E/ sakarā ar termiņa izbeigšanos"*(sk. /Tīmekļvietne A/)*, proti, lai arī uzdevums dots ministram, kas izskaidro Sākotnējā rīkojuma (un vēlāk arī – Rīkojuma) izdošanas kompetenci, jāpievērš uzmanība, ka Ministru kabinets dod uzdevumu ministram pieteicēju atbrīvot no /amats/ amata. Minētais kopsakarā ar jau sociālajām garantijām tiesas piešķirto nozīmi ir uztverams tādējādi, ka /Datums E/ ar pieteicēju kā /amats/ tika izbeigtas valsts civildienesta attiecības, pieteicējai aizejot no /amats A/, kuru tā ieņēma, izpildot disciplinārsodu.

Tādējādi tiesību normu un paskaidrojumu vērtējumā to kopsakarā atbildētāja nav pierādījusi, ka pieteicējai nav tiesību uz pabalsta saņemšanu, bet nepamatoti atlikusi lēmuma pieņemšanu, līdz ar ko Rīkojums nav tiesisks, kas ir pamats prasījuma apmierināšanai.

Tā kā Ministrija grozījumus Sākotnējā rīkojumā ir izdarījusi laikā, kad tas vēl nebija kļuvis neapstrīdams, proti, tā nav atcēlusi Sākotnējo rīkojumu, bet ir to grozījusi, tad faktiski pabalsta piešķiršana iestādē ir atteikta un jautājums aplūkojams tā, it kā pabalsts nekad nebūtu ticis piešķirts. Minētais ir pamats tiesai, atzīstot pieteicējas iebildumus par pamatotiem, atzīt Rīkojumu par prettiesisku un uzdot Ministrijai izdot pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu par pabalsta piešķiršanu.

[8] Vienlaikus ar prasījumu par pabalsta izmaksu pieteicēja pieteikusi arī prasījumus par atlīdzinājumu – mantisko zaudējumu (likumisko procentu izmaksu no /Datums E/) un morālā kaitējuma atlīdzināšanu (3000 EUR), kam Ministrija nepiekrīt.

Administratīvā procesa likuma 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Minētais sakrīt arī ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmo daļu, kas noteic, ka iestāde zaudējumus var nodarīt ar prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību.

Pieteicēja vēlas saņemt likumiskos procentus no pabalsta summas, sākot ar /Datums E/, taču Ministrija norāda, ka tiesību normas šādu atlīdzinājuma veidu konkrētajā situācijā neparedz.

Administratīvā tiesa šādu atbildētājas viedokli atzīst par pamatotu, jo tas saskan ar tiesību nomām un Augstākās tiesas norādēm likumisko procentu piešķiršanas jautājumos.

Vispirms vēršama uzmanība uz to, ka Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 29.pants paredz gadījumus, kad maksājami likumiskie procenti, proti, tā pirmā daļa noteic, ka "par zaudējuma atlīdzinājuma izmaksas nokavējumu ir maksājami likumiskie procenti", bet otrā daļa – "ja zaudējuma atlīdzinājumu nosaka tiesas nolēmums, tad nokavējuma procentus sāk skaitīt pēc diviem mēnešiem no tiesas nolēmuma spēkā stāšanās dienas".

Pirmkārt, norādāms, ka konkrētajā gadījumā pabalsts nav uzskatāms par pieteicējas zaudējumu, no kā ir maksājami likumiskie procenti Zaudējumu atlīdzināšanas likuma izpratnē, jo faktiski nav spēkā esoša administratīvā akta, ar kuru pieteicējai ir atzītas tiesības uz pabalsta izmaksu un attiecībā uz kura izpildi atbildētāja būtu pieļāvusi nokavējumu, kas rada pieteicējas zaudējumus. Tieši otrādi – Ministrija iestādes ietvaros atzina, ka pieteicējai uz pabalsta izmaksu nav tiesību, kas nozīmē, ka pieteicējas darbības šajā administratīvajā procesā ir vērstas uz vēl neesošu tiesību iegūšanu/apstiprināšanu, un tikai ar spēkā esošu tiesas spriedumu var tikt atzītas pieteicējas tiesības uz pabalstu, proti, tiesības uz sociālām garantijām, kas novērtējamas naudas izteiksmē, nevis uz

pabalstu kā zaudējumu. Savukārt, ja pēc sprieduma spēkā stāšanās pabalsta izmaksa tiek kavēta, risināms jautājums par pieteicējas zaudējumiem un likumisko nokavējuma procentu izmaksu Zaudējumu atlīdzināšanas likuma izpratnē. Prasījums veidā, kā šajā lietā ir pieteikusi pieteicēja, neizriet no tiesību normām un nav pamatots.

Augstākā tiesa, attiecībā uz likumisko procentu kā zaudējumu aprēķināšanu un interpretējot Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 29.panta normas, ir norādījusi, ka "minētās tiesību normas piemērošana ir saistīta ar iestādes lēmuma vai tiesas nolēmuma par zaudējumu atlīdzinājumu izpildi – zaudējuma atlīdzinājuma izmaksu. Personai nav atsevišķi ar pieteikumu jāprasa Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 29.panta pirmajā daļā paredzēto likumisko procentu par zaudējuma atlīdzinājuma izmaksas nokavējumu izmaksa, jo pienākums tos izmaksāt ir noteikts tiesību normā un tas rodas, nokavējot likumā noteikto zaudējuma atlīdzinājuma izmaksas termiņu. Tas, vai iestāde, izmaksājot zaudējuma atlīdzinājumu, ir ievērojusi procesuālo termiņu un vai ir aprēķinājusi likumiskos procentus par tā kavējumu, ir pārbaudāms attiecīgi saistībā ar administratīvā akta vai tiesas nolēmuma izpildi" *(sk. Augstākās tiesas 2021.gada 15.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-68/2022 33.punktu)*.

Arī aplūkojot Zaudējumu atlīdzības likuma $21.^1$ panta saturu, kas saistāms ar darba samaksas nesavlaicīgu izmaksu, tas neparedz garantētu likumisko procentu izmaksu, un likumdevējs šajā speciālās tiesību normas saturošajā likumā šādu automātisku mehānismu nesaņemtajai darba samaksai nav iekļāvis.

Augstākā tiesa citā lietā ir skaidrojusi un nošķīrusi kompensējošos procentus no nokavējuma procentiem, tostarp, atsaucoties uz Eiropas Savienības Tiesas praksi, un norādot, ka "Eiropas Savienības Tiesas savā praksē ir vairākkārt akcentējusi, ka ir nošķirami kompensācijas procenti no nokavējuma procentiem. Šie abi procentu veidi savā starpā atšķiras ar savu mērķi, proti, kompensācijas procentu mērķis ir galvenokārt atlīdzināt zaudējumus, ko ir izraisījusi naudas vērtības samazināšanās pēc notikuma, kas ir radījis zaudējumus. Savukārt nokavējuma procentu mērķis ir atlīdzināt liegumu izmantot attiecīgos līdzekļus un stimulēt parādnieku pēc iespējas drīzāk izpildīt savu pienākumu samaksāt šo summu [..] zaudējums saistībā ar naudas vērtības kritumu būtu aprēķināms par laika posmu no pārkāpuma izdarīšanas brīža līdz attiecīgam iestādes lēmumam vai tiesas spriedumam, ar kuru tiek uzlikts pienākums atlīdzināt zaudējumus*(sk. Augstākās tiesas 2021.gada 15.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-68/2022 27.punktu)*. Tātad, aplūkojot šo tiesas atziņu, pieteicēja vispārīgi varētu izteikt mantisku prasījumu, kas saistās ar laika posmu, kurā Ministrija ir liegusi tai tiesības uz pabalstu, taču šie zaudējumi nav vienādojami ar likumisko procentu piešķiršanu, bet gan norādāmi konkrēti apstākļi, kas veido zaudējumus un kā tādi tie arī pamatojami, kas šajā lietā nav konstatējams. Pieteicēja ir vadījusies no civiltiesību principiem par likumisko procentu noteikšanu parāda atdošanas aizkavējuma gadījumā, taču, kā tiesa jau norādīja, pieteicējas tiesības uz pabalstu noteic šis spriedums, līdz ar to likumisko procentu noteikšanai nav pamata. Savukārt, ja Ministrija kavēsies ar sprieduma izpildi, pieteicējai būs tiesības sūdzēties, aptverot arī jautājumu par likumiskajiem procentiem.

Līdz ar to mantiskais zaudējums kā tiesību uz likumiskajiem procentiem noteikšana nav pamatots un ir noraidāms.

Attiecībā uz pieteicējas prasījumu par morālo kaitējumu norādāms, ka Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 8.pants šobrīd to aptver ar nemantisko kaitējumu un panta pirmā daļa noteic, ka "nemantiskais kaitējums šā likuma izpratnē ir ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvības, veselības, brīvības, goda un cieņas, personiskā vai ģimenes noslēpuma, citu nemantisko tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, kā rezultātā radušās nelabvēlīgas nemantiskās sekas".

Tā kā tiesa atzina Rīkojumu par prettiesisku, tad attiecīgi ir pamats aplūkot jautājumu par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu, ko pieteicēja ir novērtējusi 3000 EUR apmērā.

Vispirms norādāms, ka tiesa nav guvusi lietas izskatīšanā apstiprinājumu tam, ka Rīkojuma izdošana ir Ministrijas apzināti nodarīts kaitējums pieteicējai, kura uzsākusi tiesvedību lietā Nr.A420188024, jo minētajam nav pierādījumu, kā arī personas uzsākta tiesvedība ir viens no personas tiesību aizsardzības veidiem, ko garantē likums un kas ir personas tiesības, neatkarīgi no šādu Rīkojumu izdošanas. Tamdēļ atsevišķu kaitējumu vai ciešanas, ko nodarīt ar Rīkojumu bijis Ministrijas nolūks, tiesa nekonstatē un neatzīst par pierādītu, kā arī nav konstatējamas arī cēloņsakarības sekas šāda kaitējuma atlīdzināšanai, ko pieprasa Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmā daļa.

Turklāt ņemams vērā, ka personu tiesību aizskāruma gadījumā atbilstoši administratīvo tiesu judikatūrai primāri kā atlīdzinājums personai ir aplūkojama restitūcija jeb iepriekšējā stāvokļa atjaunošana (arī piemītošo tiesību atzīšana vai piešķiršana), ko tiesa realizē arī šajā lietā, jo pieteicējas pieteikums par pabalsta piešķiršanu tiek apmierināts un uzdots atbildētājai izdot pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu. Līdz ar to tiesību atzīšana un prasījuma apmierināšana konkrētajā lietā ir atbilstošs atlīdzinājums. Savukārt pieteicējas norādītie argumenti un pieņēmums par Ministrijas rīcības iemesliem nav vērtējami kā pierādīti un nozīmīgi tādā apmērā, lai tiktu atzītas tiesības arī uz nemantisko kaitējumu un tā atlīdzināšanu naudas izteiksmē jeb 3000 EUR apmērā. Tādējādi atlīdzinājuma prasījums ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 246.-251.pantu, 253., 254.pantu, 289.-291.pantu, tiesa

nosprieda

apmierināt/Persona A/ pieteikumu**daļā**;

atzīt par prettiesisku Satiksmes ministrijas /Datums E/ rīkojumu Nr./numurs/ „Par grozījumu Satiksmes ministrijas /Datums A/ rīkojumā Nr./numurs A/ „Par valsts civildienesta attiecību izbeigšanu ar /Persona A/”” ar izdošanas dienu;

uzdot Satiksmes ministrijai mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas izdot /Persona A/ labvēlīgu administratīvo aktu par atlaišanas pabalsta izmaksāšanu triju /amats/ amata mēnešalgu apmērā;

noraidīt /Persona A/ pieteikumu pārējā daļā par mantisko zaudējumu, izmaksājot likumiskos procentus no savlaicīgi neizmaksātās atlaišanas pabalsta summas, un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu 3000 EUR apmērā;

piespriestno Satiksmes ministrijas par labu /Persona A/ (personas kods /Personas kods A/) tās samaksāto valsts nodevu 30 EUR apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese E.Apīne